

Chování

- Chování – humanitně: měřitelná aktivita organismu, projevující se jako reakce na podněty (vnitřní, vnější). Zkoumá fyziologie, psychologie.
- Nelze se nechovat – chování je fenomén
- v psychologii zkoumáno v rámci behaviorismu, empirické studium vztahů mezi stimuly a reakcemi

Informační chování - IB

- Zpracování a využívání informací: projev života organismů
- Informační chování člověka – úroveň:
 - individuální
 - skupinová (organizace, komunity)
- Kontexty:
 - informační zdroje (typy)
 - elektronické informační prostředí
 - média
 - různé místa, prostory
 - pracovní skupiny

Informační chování - IB

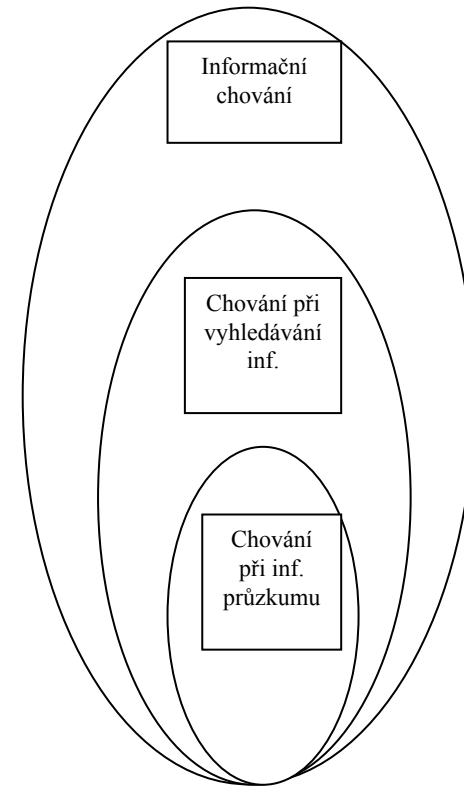
- Chování člověka, systému či organismu ve vztahu k informačním zdrojům a informacím (Steinerová, 2005)
- Široký význam: interakce lidí s informačními systémy a zdroji v sociálních situacích
- Užší význam: informační chování člověka při hledání informací (interakce člověk zdroj/systém)
 - sociálně podmíněné
 - situačně podmíněné
 - kulturně podmíněné

Informační chování

- Víceúrovňová integrovaná lidská aktivita vyplývající z adaptace člověka na informační prostředí
- Obsahuje senzomotorické, neurofyzilogické, kognitivní, afektivní a sociální složky
- Integroující prvek: konstruktivní hledání významu informací
- Včlenění do komunikačních aktů, řešení problémů, životních situací, institucí
- Výzkum:
 - uživatelů
 - užívání informací
 - informačních potřeb

Trojvrstevný model IB

- informační chování (information behavior): využívání jakýchkoliv informací, komunikování a řešení běžných problémů
 - Záměrné, vědomé (komunikace s okolím se záměrem získat informace; aktivní vyhýbání se informacím)
 - Nezáměrné, pasivní (sledování TV či poslouchání rádia bez konkrétního záměru získání informace)
- vyhledávání informací (information seeking): cílevědomé a aktivní vyhledávání informací
- informační průzkum (information search): interakce uživatele a systému/služby

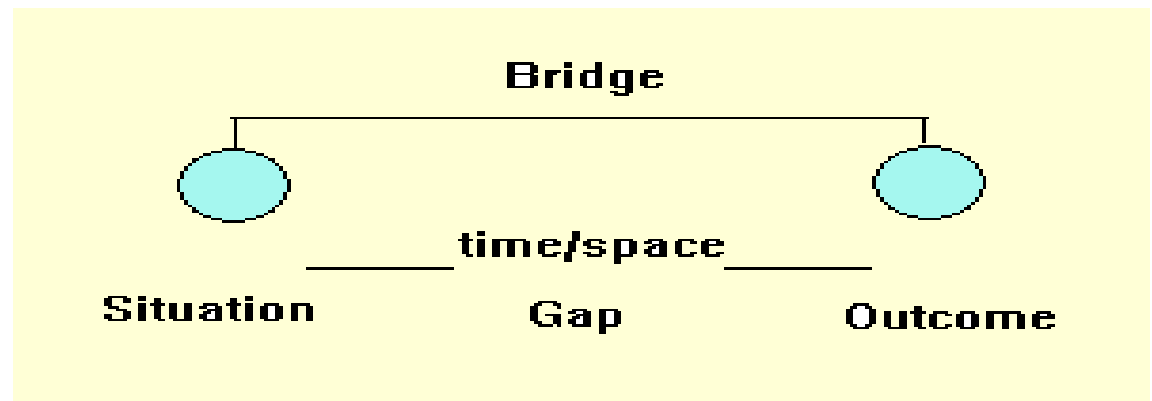

Ložiskový model (Wilson, 1999)

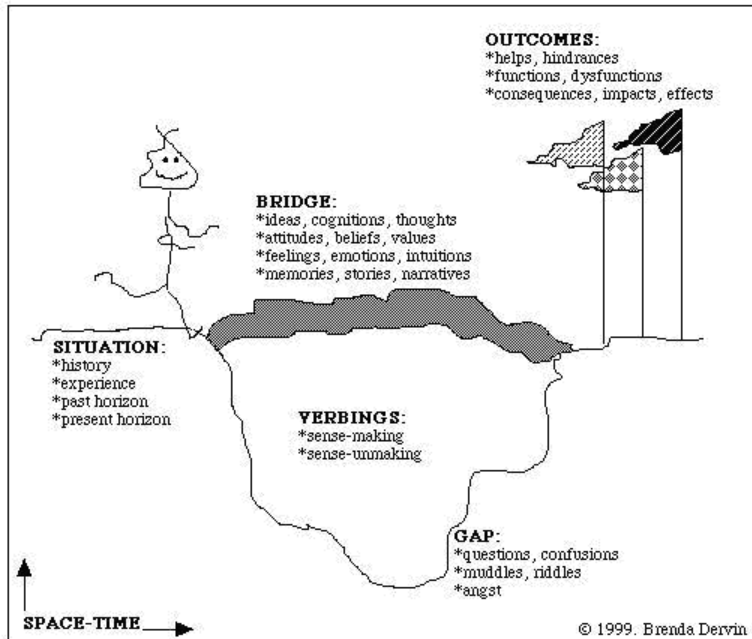
Informační potřeba

- Vznik informační potřeby:
 1. Nicholas Belkin - **anomální stav poznání** (Anomalous States of Knowledge – ASK): uživatel si uvědomuje anomálii ve úrovni poznání. Motivuje ho k nalezení potřebné informace, následuje zhodnocení, zda anomálie stále existuje.
 2. Brenda Dervin - diskontinuita, **mezera v poznacích**: člověk naráží na kognitivní mezeru v poznacích (cognitive gap), a začíná vnímat informační potřebu

Dervinová klade důraz na kognitivní dimenzi informačního chování:

Informační potřeba

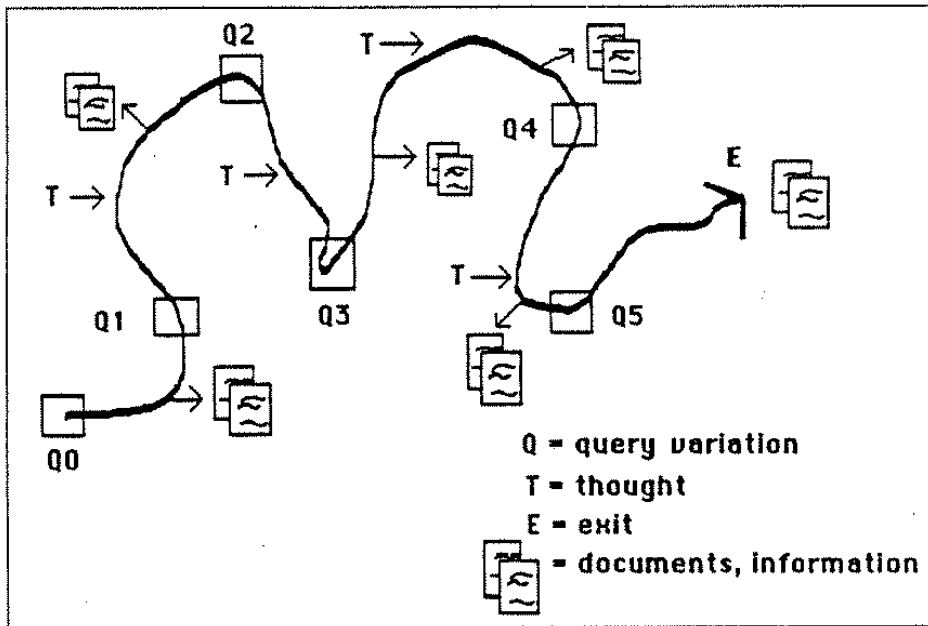
- **metafora vytváření smyslu** (sense-making): mezera musí být překonána zajištěním nové informace. Cílem není získání informace, ale pochopení smyslu situace – dynamický proces formulování problému a postupného učení. tvorba osobního úhlu pohledu

- **pojmová nekonzistentnost** – kognitivní struktury nedostatečné k dosažení cíle, splnění úkolu
- situace nedostatku poznatků pramenící z potřeb osobnosti (kognitivní aj.) nebo skupiny
- inf. potřeba není primární potřebou, pramení z potřeb jiného druhu
- druh sociogenních a psychogenních potřeb

Stupně informačních potřeb

- **Robert S. Taylor:**
- „Fyzická“ (*visceral*) – vágní druh nespokojenosti, která je nevyjádřená
- Vědomá (*conscious*) – formulace potřeby je vyjádřena jako nejednoznačná a neuspořádaná specifikace
- Formalizovaná (*formalized*) – konstrukce formalizované potřeby, vyjádřená jako “kvalifikovaný and racionální” specifikace potřeby
- Kompromisní (*compromised*) – kompromisní potřeba, která je vyjádřena dotazem v pojmech odpovídajících organizaci informačního systému (tj. knihovní sbírky nebo databáze).

Informační chování v elektronickém prostředí

Bates, 1989

- Marcia Bates – **metafora sbírání lesních plodů** (berrypicking) – informační chování při uspokojování informační potřeby
 - podobné skládání mozaiky – uživatel získává potřebné informace po kouscích
 - jednání nelineární – ovlivněné vývojem poznání, měnící informační potřebu
 - rychlé přechody mezi zdroji a informacemi, jejich spojování

Metody pro zjišťování informačních potřeb

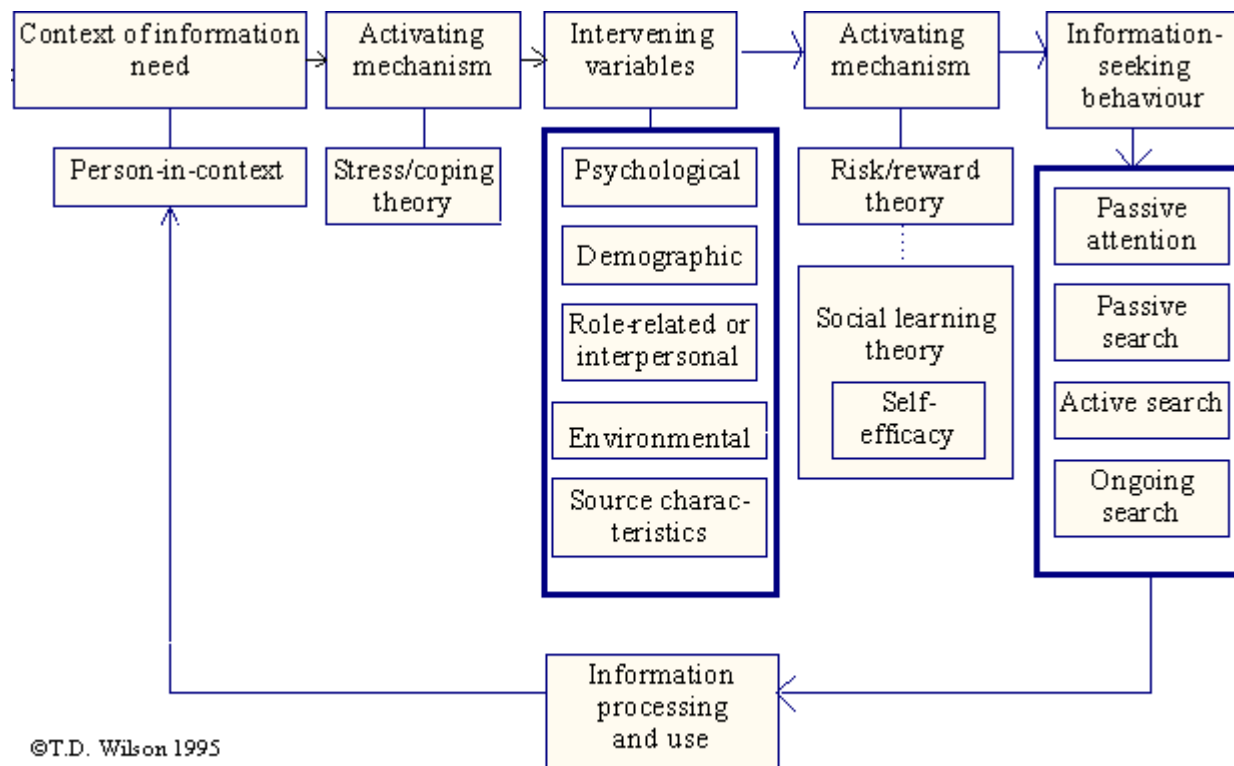
- Rozhovor (individuální, skupinový, ...)
- Dotazník
- Pozorování
- Deník
- Analýza transakčních logů
- Analýza webových logů
- Citační analýza
- Knihovní statistiky

Interdisciplinarita IB

- Sociologie
- Psychologie
- Sociální psychologie
- Filozofie
- Kognitivní vědy
- Informatika
- Sémiotika
- Amanda Spink - Information Behavior: An Evolutionary Instinct:
<http://vimeo.com/20345433?ab>

Všeobecný model informačního chování

- Wilsonův model informačního chování

Literatura

- BATES, Marcia J. The Design of Browsing and Berrypicking Techniques for the Online Search Interface. Online Review. 1989, Vol. 13, No. 5, s. 407-424.
- WILSON, Tom D. Models in information behavior research. Journal of Documentation. 1999, Vol. 55, No. 3, s. 249–270.
- STEINEROVÁ, Jela. Informačné správanie: Pohľady informačnej vedy. 1. vyd. Bratislava : Centrum VTI SR, 2005. 189 s. ISBN 80-85165-90-2.